

Kielce, 24 czerwca 2026 r.

OPINIA

O PROGRAMIE DO PRZEDMIOTU *PLASTYKA*

DLA KLAS 4-7 SZKOŁY PODSTAWOWEJ

AUTORSTWA MARZENY KWIECIEŃ

Plastyka w szkole jest ważnym elementem edukacyjnym, ale także wychowania estetycznego i wychowania ogólnego. Może współdziałać w rozwoju pełnej osobowości człowieka, przez integrację procesów emocjonalnych, intelektualnych i manualnych.

Przed edukacją plastyczną stoją zatem zadania szczególne: w zakresie tego przedmiotu mieści się operowanie formami wizualnymi i możliwości ingerencji w sferę emocjonalną ludzkiej psychiki, jaką daje obcowanie ze sztuką.

Ważnym w tym procesie jest kształcenie w zakresie tak zwanego widzenia plastycznego – dostrzegania barwy, światła, kształtu, waloru, faktury, kontrastu itd. Nie tylko jako cech określonych przedmiotów, ale także jako kompozycyjnych elementów układu. Istotnym obszarem jest również kształtowanie artystycznej świadomości, która pozwala odszyfrować w dziele sztuki zakodowane treści, odnajdywać jego związki ze światem rzeczywistym, pozaartystycznym. Widzenie plastyczne to nieustanne odkrywanie nowych, estetycznych wartości w postrzeganym świecie przedmiotów i zjawisk, jednocześnie źródło różnorodnych doświadczeń i przeżyć. Plastyka jest rozumiana jako przestrzeń rozwijania kreatywności, sprawczości i umiejętności wyrażania siebie.

Przez edukację plastyczną winniśmy tak kształtować dziecko, by zafascynowało się wielkością i mnogością powszechnie uznanych w kulturze i nie tylko, wartości: dobra, prawdy, piękna. To znaczący sens pracy współczesnego, dobrego nauczyciela.

W należyтым kreowaniu człowieka poprzez sztukę, w warunkach szkolnych, pomocny jest bez wątpienia odpowiedni program, pozwalający na harmonijne, efektywne i atrakcyjne kształtowanie w uczniach wyżej przytoczonych idei. W tym procesie cennym jest bazowanie na własnych doznaniach i doświadczeniach, ale także wzięcie pod rozwagę doświadczeń innych. Nasz nauczycielski profesjonalizm polegać winien na słuchaniu siebie i innych.

Przedstawiony do zaopiniowania program do przedmiotu plastyka, dla klas 4-7 szkoły podstawowej, autorstwa Marzeny Kwiecień, jest całkowicie zgodny z podstawą programową kształcenia ogólnego, zamieszczoną w Rozporządzeniu Ministra Edukacji z dnia 11 marca 2026r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znaczącym (Dz. U. z dnia 20 marca 2026r., poz. 378).

Program jest przeznaczony do nauczania plastyki na drugim etapie edukacyjnym, czyli w klasach 4-7 szkoły podstawowej.

Wszystkie elementy programu zostały opisane szczegółowo, klarownie i przejrzysto, dzięki czemu stanowi on może znaczące wsparcie dla nauczyciela.

Program nakierowany jest na kreatywność, sprawczość i swobodną ekspresję twórczą, a wiedza teoretyczna ma służyć krytycznemu myśleniu, a nie odtwarzaniu. Zaproponowane działania plastyczne są oparte na eksperymentowaniu, wyborze i poszukiwaniu własnych rozwiązań. Stanowią one podstawowy sposób zdobywania wiedzy, doświadczenia i umiejętności. Zauważa się dużą swobodę w wyborze i zastosowaniu różnych form wypowiedzi artystycznej. Zagadnienia zawarte w programie dają przestrzeń do samopoznania, dialogu i aktywnego uczestnictwa w kulturze. W centrum procesu edukacyjnego jest uczeń jako twórca, odbiorca i uczestnik kultury. Program pokazuje istotną zmianę podejścia do edukacji plastycznej, polegającą na odejściu od działań skoncentrowanych wyłącznie na efekcie końcowym pracy dziecka, na rzecz procesu twórczego, rozwijania sprawczości i kompetencji przekrojowych.

Układ poszczególnych treści programu jest słuszny i uzasadniony. Program składa się z pięciu rozdziałów, poprzedzonych wstępem, w którym autorka jednoznacznie określa zamysł programu w kontekście podstawy programowej i profilu absolwenta. Słusznie podkreśla znaczenie wzajemnie powiązanych elementów: wartości, kompetencji fundamentalnych i przekrojowych, sprawczości oraz wiedzy w obszarach kształcenia.

W programie znajdziemy: szczegółowe cele kształcenia i wychowania, procedury osiągnięcia celów, ocenę osiągnięć ucznia. Szczegółowe cele edukacyjne – kształcące i wychowawcze, odnoszą się do kształtowania postaw twórczych. Jest to synteza istniejących w pedagogice koncepcji: wychowania przez sztukę, edukacji przez sztukę i edukacji do sztuki.

W programie zamieszczono nadrzędne cele edukacji plastycznej: rozwijanie naturalnych mechanizmów twórczości plastycznej oraz przygotowanie dziecka do świadomego uczestnictwa w kulturze poprzez percepcję i recepcję dzieł sztuki. Percepcję rozumianą jako zmysłowy i poznawczy odbiór dzieła przez rejestrowanie środków wyrazu artystycznego i ich wstępne rozumienie. Recepcja to szerszy proces, obejmujący intelektualną interpretację wraz z emocjonalnym przeżyciem i przypisaniu dziełu głębszego znaczenia. W programie zauważa się równorzędne traktowanie tradycyjnych technik, nowych mediów i współczesnych form komunikacji wizualnej.

Atutem programu jest rozłożenie treści edukacyjnych na poszczególne klasy. Czytelny układ, w rozbiciu na: tematykę zagadnień: treści nauczania (wiedza o sztuce, formach i technikach plastycznych, aktywność plastyczna/twórcza), odniesienie do podstawy programowej, sprzyja rzetelnej realizacji podstawy programowej. Program ukierunkowany jest zatem na rozwijanie sprawczości oraz kompetencji fundamentalnych i przekrojowych, które wspierają harmonijny rozwój ucznia. Swobodnie można go realizować zgodnie ze spiralnym modelem uczenia się, nauczania. Na uwagę zasługuje fakt, że program wskazuje również na realizację wymagań do wyboru, wynikających z podstawy programowej.

Zawarte w proponowanym programie treści stawiają przede wszystkim na rozwijanie osobowości i twórczych predyspozycji dziecka, co sprzyja poszukiwaniu i kształtowaniu uniwersalnych wartości. Zagadnienia zostały przygotowane w taki sposób, aby dać nauczycielowi możliwość wyboru i bycia kreatorem własnych pomysłów i działań. Czas realizacji poszczególnych zadań, uwzględniających wybrane wymagania szczegółowe, pozostawiony jest do decyzji nauczyciela i uczniów. Wpływ na to będzie miało wiele czynników np. stopień trudności zadania, zainteresowania i możliwości uczniów, liczebności klasy, wyposażenia pracowni. Ważnym atutem programu jest fakt, że można go realizować z uczniami o zróżnicowanych możliwościach i predyspozycjach artystycznych. Program ma charakter otwarty, to znaczy, że można go modyfikować, dostosowywać do potrzeb i możliwości uczniów. Jego realizacja może odbywać się bez dużych nakładów finansowych, przy użyciu ogólnie dostępnych i powszechnych pomocy i materiałów, w warunkach typowej szkoły. Nauczyciel w każdej chwili może skonfrontować swoje poczynanie edukacyjne z wytycznymi podstawy programowej.

Ważne miejsce w programie zajmują procedury osiągania celów, ocena osiągnięć ucznia oraz kryteria oceny. Treści te zostały ukazane rzetelnie i wyczerpująco. Podkreślić tu należy, że plastyka i wszelka działalność, zwłaszcza artystyczna, jest trudna do oceny. Dlatego dobrze się stało, że w proponowanym programie podjęte zostały próby rozwiązania tego problemu, zresztą udane.

Zawartość merytoryczną i dydaktyczną programu oceniam bardzo wysoko. Klarowna i przejrzysta forma świadczy o profesjonalnym opracowaniu wartościowego materiału dla nauczyciela. To bardzo dobra propozycja, która przez spójność i integrację elementów poznawczych, przeżyciowych, wyobraźnię, kreatywność i aktywność twórczą urzeczywistnia więź między nauczaniem i wychowaniem.

Na uwagę zasługuje fakt, że komplementarnym elementem programu jest materiał dydaktyczny Grupy MAC S.A.: seria podręczników i zeszytów ćwiczeń Plastyka 4-7 autorstwa Marzeny Kwiecień i Wojciecha Syguta oraz seria poradników metodycznych autorstwa Marzeny Kwiecień.

Z przyjemnością i odpowiedzialnością rekomenduję i polecam program do przedmiotu plastyka dla klasy 4-7 szkoły podstawowej autorstwa Marzeny Kwiecień.

Mirosław Piątkowski

Nauczyciel, doradca metodyczny plastyki w SODMiDN w Kielcach